

Welkom bij workshop 1

landsehap
van 25 jaar Via Natura
20 jaar De Ploegdriever
5 jaar Living Lab
iedereen

Boeren met Natuur:
voorwaarden en kansen

Landschapselementen

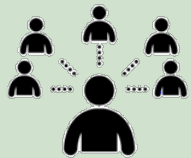
Begrip van agro-biodiversiteit

Erkenning van vakmanschap

Boeren kan mét natuur

Kennis en ervaringen delen

Experimenteren in de praktijk

Vertrouwensband

Financieel aantrekkelijk

Keten en consument betrokken

Zeggenschap

Beleid & wet-en regelgeving

Productief kruidenrijk grasland

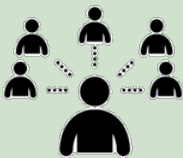
Begrip van agro-biodiversiteit

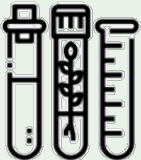
Erkenning van vakmanschap

Boeren kan mét natuur

Kennis en ervaringen delen

Experimenteren in de praktijk

Vertrouwensband

Financieel aantrekkelijk

Keten en consument betrokken

Zeggenschap

Beleid & wet-en regelgeving

Hoe kunnen we 10% groenblauwe dooradering in het gebied realiseren?

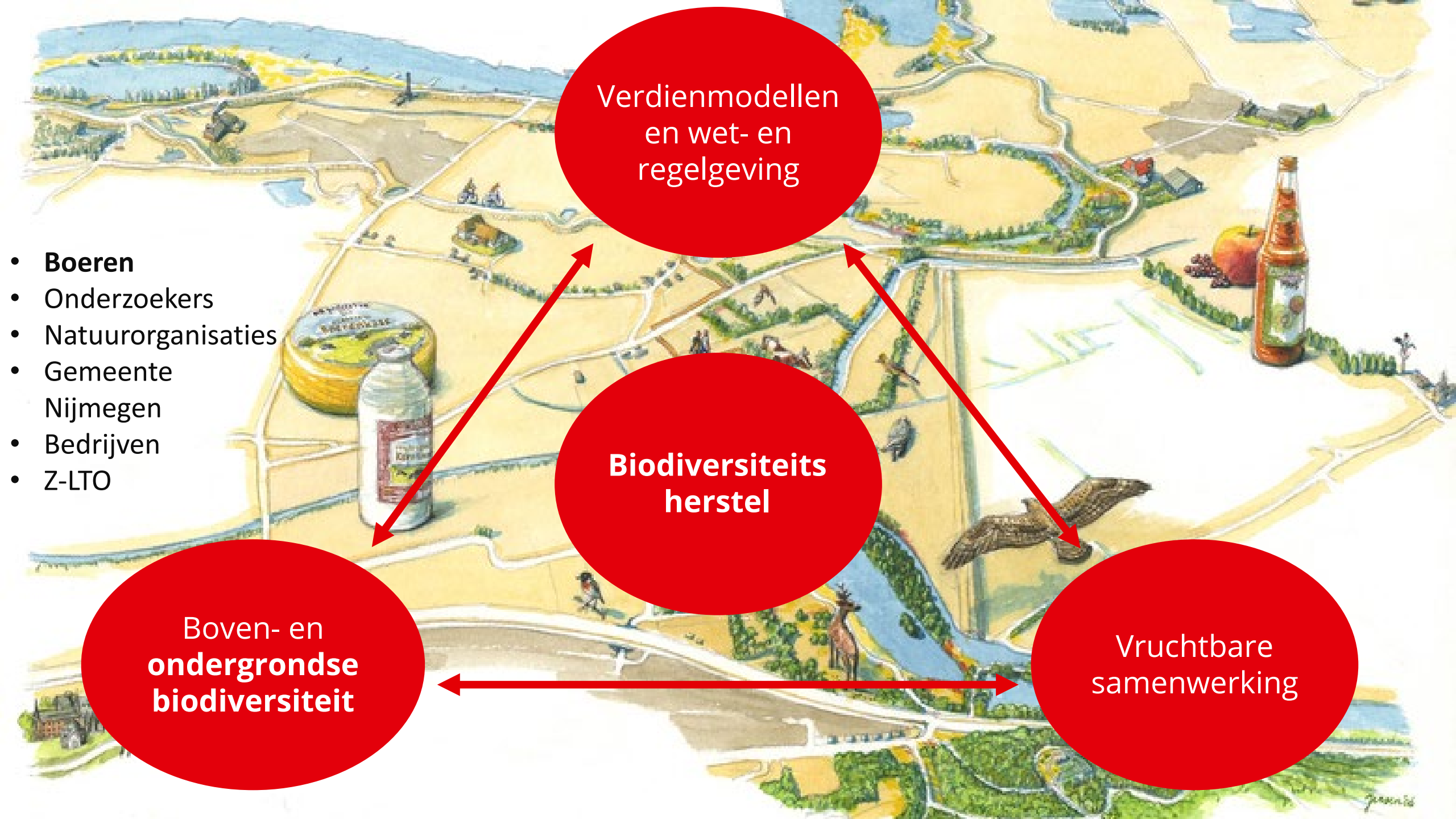
*****

Hoe kunnen agrariers in het gebied ondersteund worden in het zetten van verdere stappen rond biodiversiteitsherstel in de bedrijfsvoering?

Resultaten bodemonderzoek Ooijpolder

Rosa Boone, Hans de Kroon, Bjorn Robroek, Wim van der Putten, Robin Lexmond, Nick van Eekeren, Pedro Janssen, Joris Meurs, Riikka Rinnan, de boeren & de studenten

Verdienmodellen
en wet- en
regelgeving

Biodiversiteits
herstel

Boven- en
ondergrondse
biodiversiteit

Vruchtbare
samenwerking

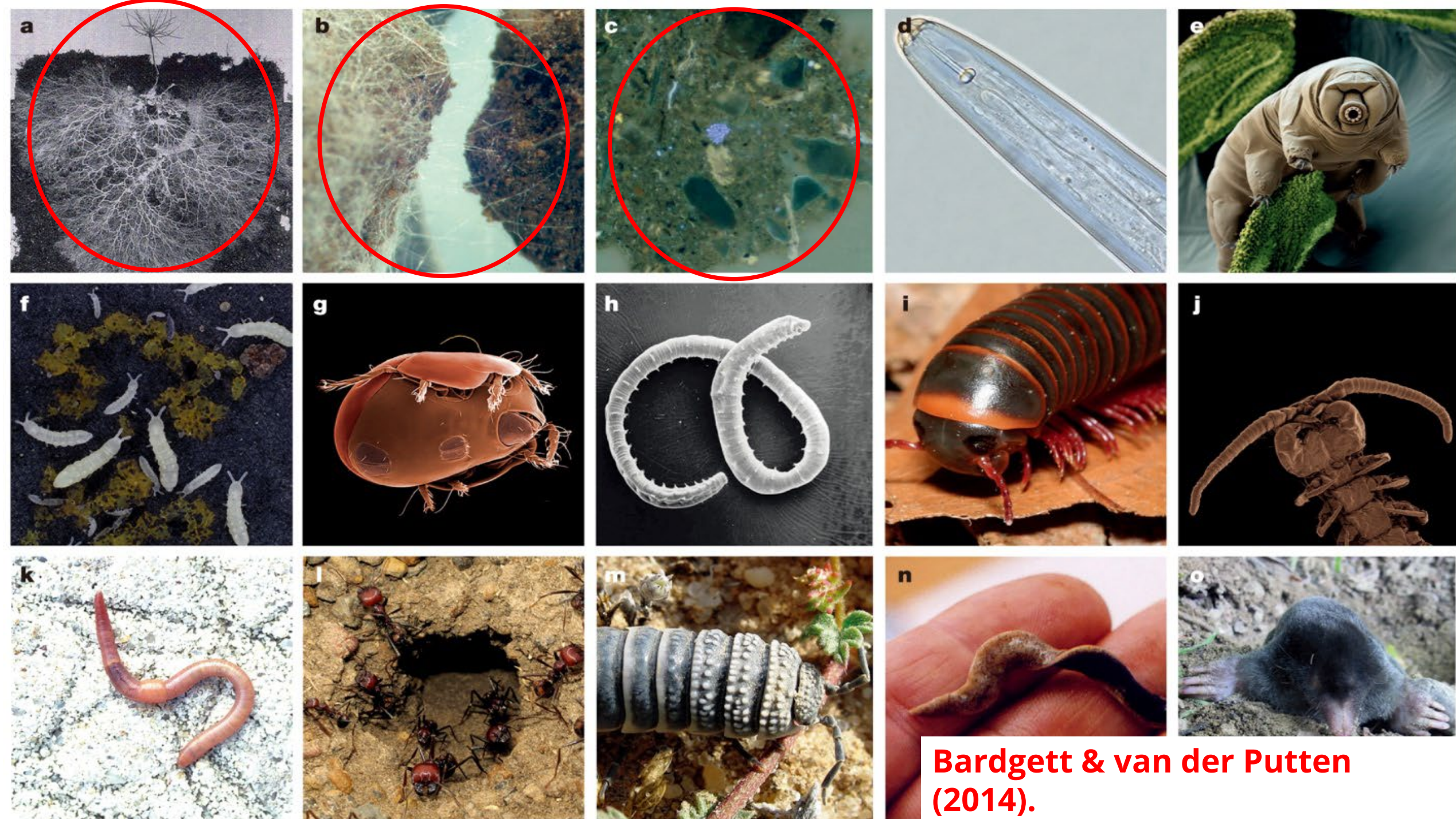
- Boeren
- Onderzoekers
- Natuurorganisaties
- Gemeente Nijmegen
- Bedrijven
- Z-LTO

Gangbaar

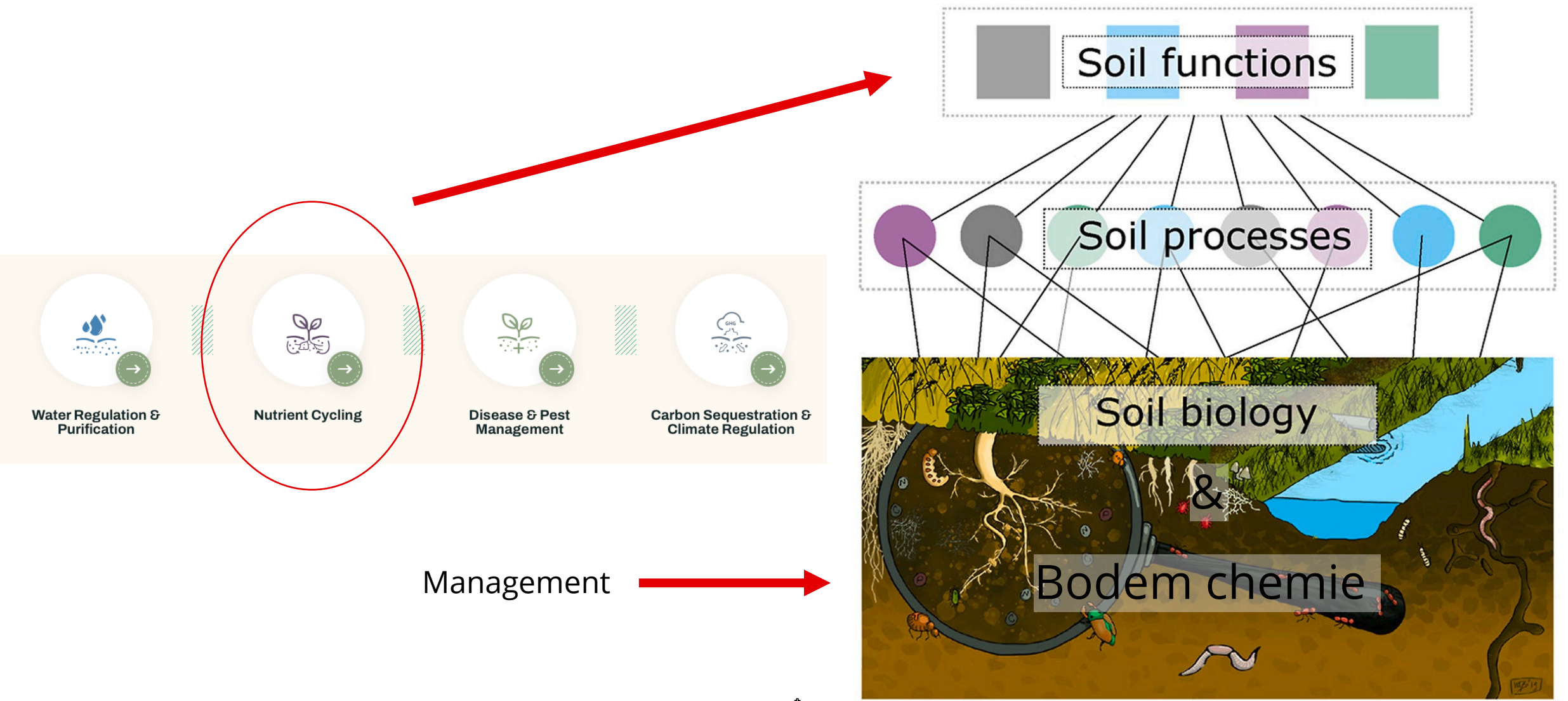

Extensief

**Bardgett & van der Putten
(2014).**

BODEMFUNCTIES & BODEMGEZONDHEID

Management

Bodemleven en bodemchemie

Bodemfunctioneren

Gangbaar

Extensief

Semi-natuurlijk

Gradient in management

Resultaten

- 1. Schimmelm gemeenschappen reageren sterk op verandering in beheer**
- 2. Bodemorganische koolstof neemt toe naarmate het beheer extensiever wordt**
- 3. Variatie in bodemprocessen**

DE "OPTIMALE" BODEMLEVEN SENSOR

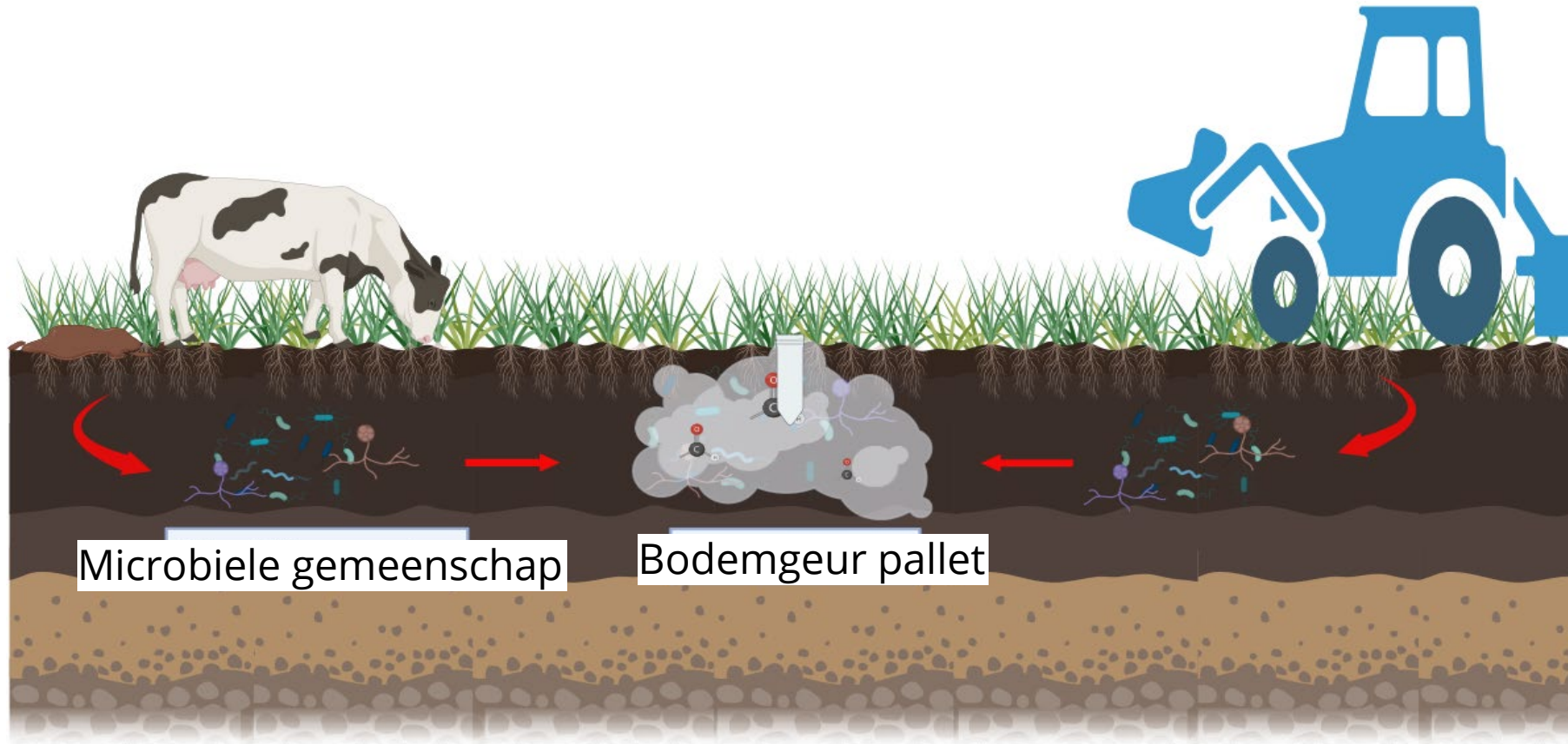
De ideale sensor meet snel en duidelijk een verandering in bodemgemeenschap als je iets in management verandert

Vooraf interessant voor gangbare boeren in transitie

RUIKEN AAN DE BODEM

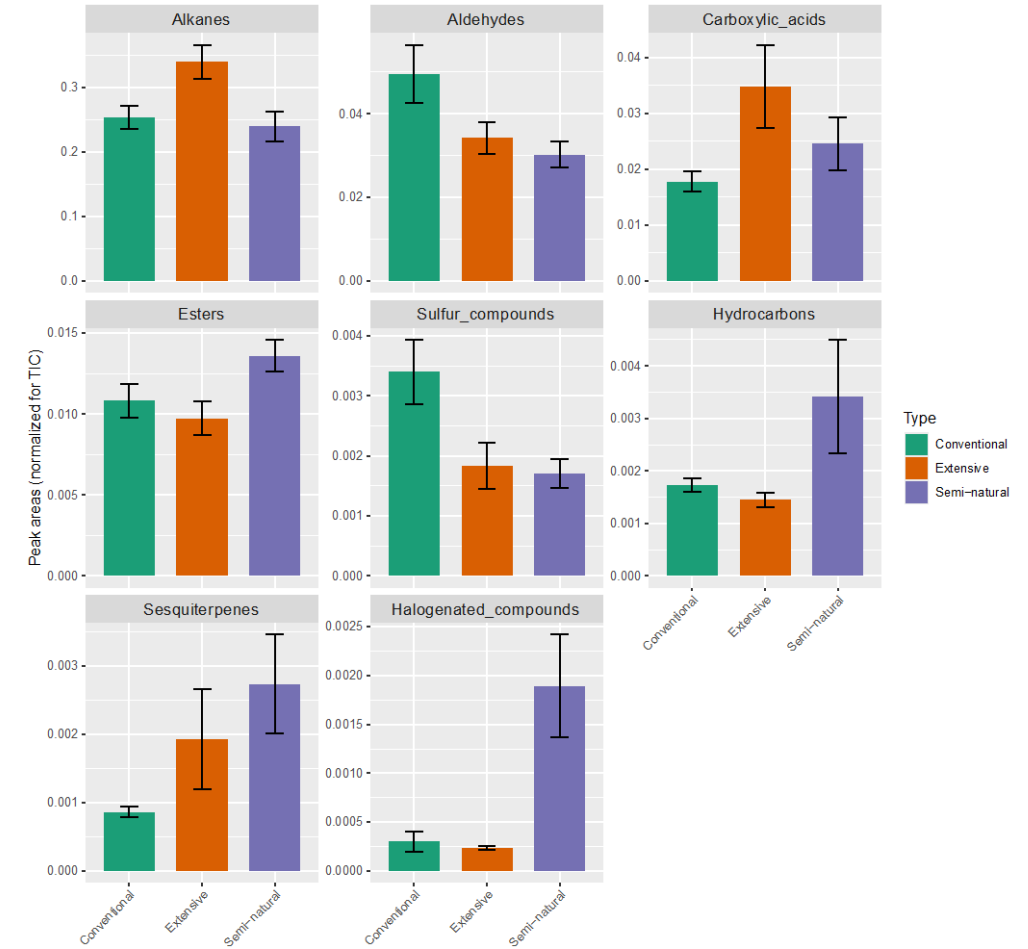

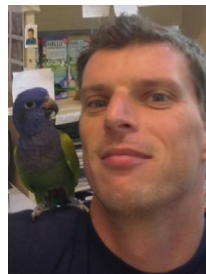
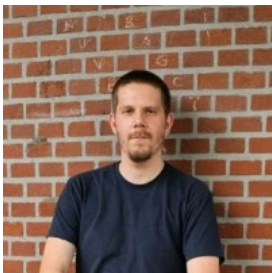
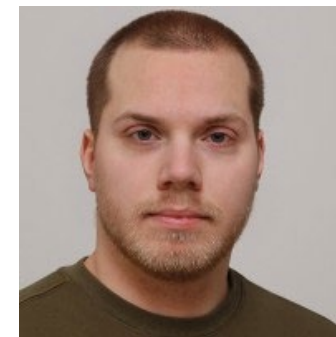
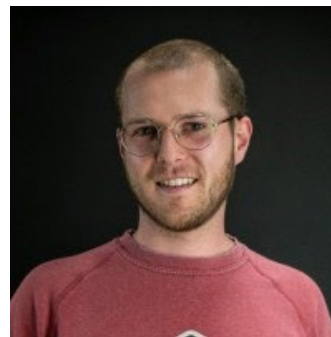
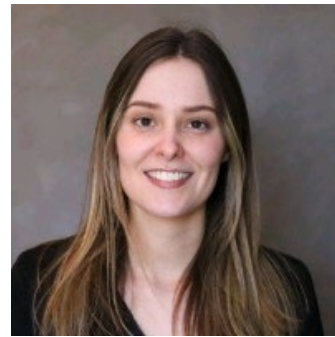
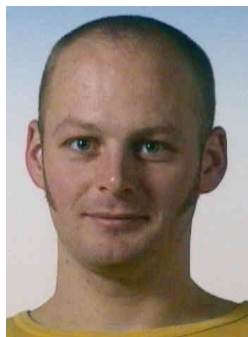
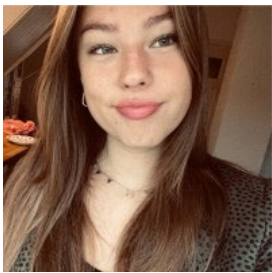
Vluchtige Organische Stoffen (VOCs)

RESULTATEN BODEMGEUREN

16 VOCs die een dergelijke verandering in bodemleven zouden kunnen aangeven

Annemiek Tiekstra
 Peter Cruijssen
 Siobhan Jansen
 Taiko Engelen

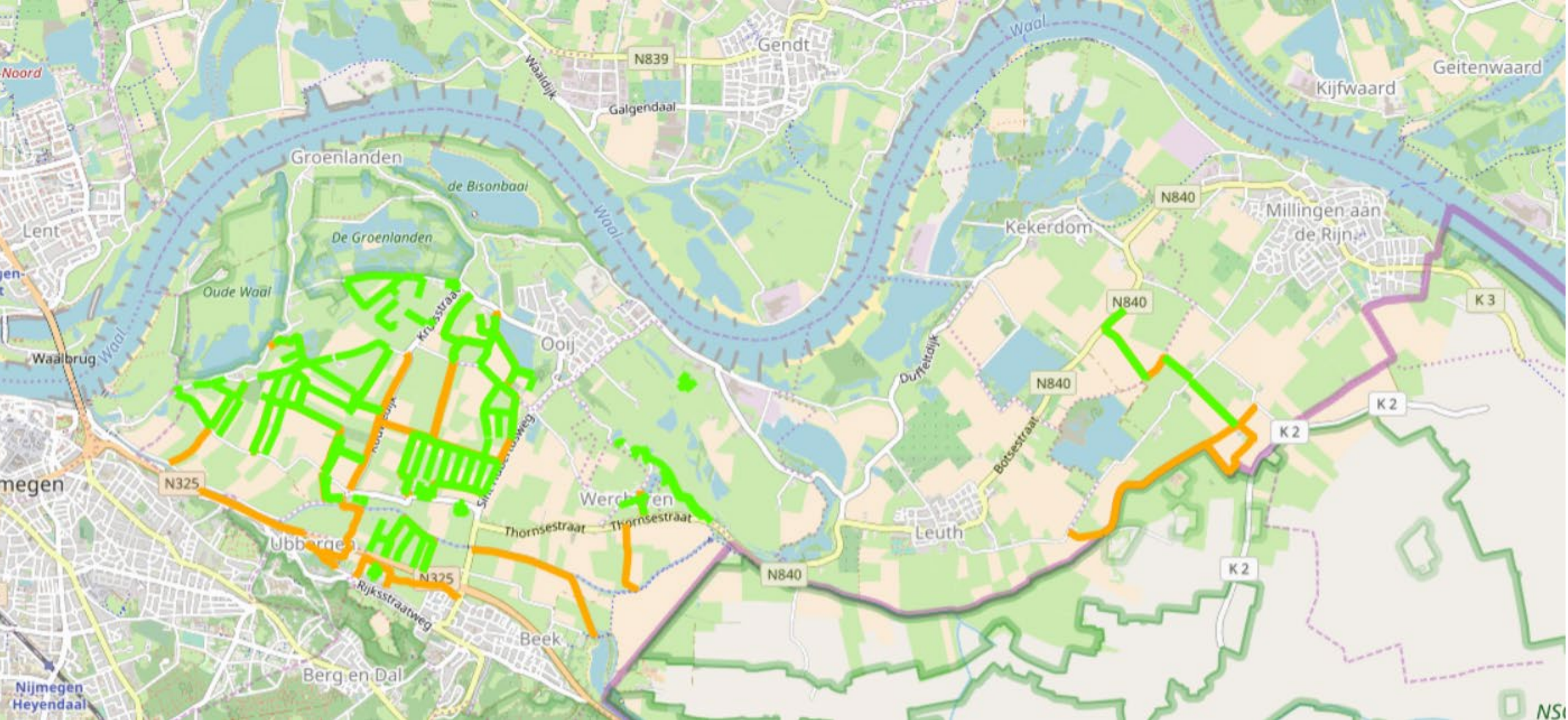

Welkom bij workshop 3

landsehap
van 25 jaar Via Natura
20 jaar De Ploegdriever
5 jaar Living Lab
iedereen

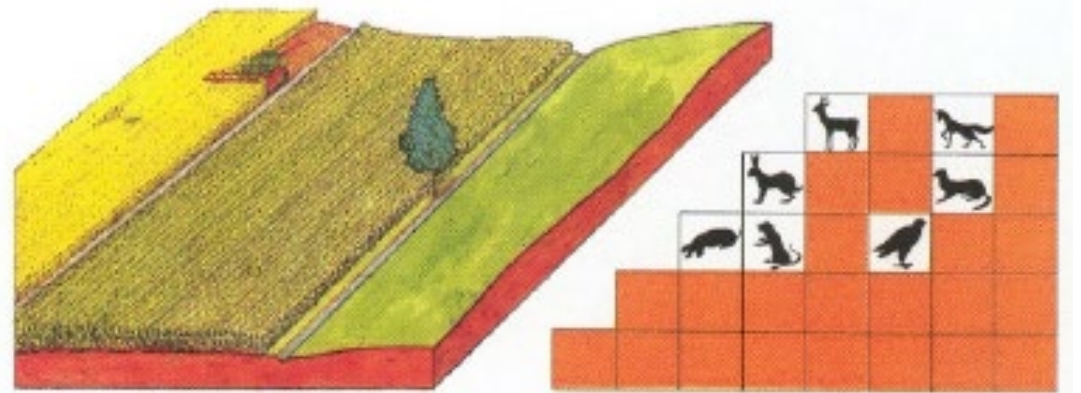
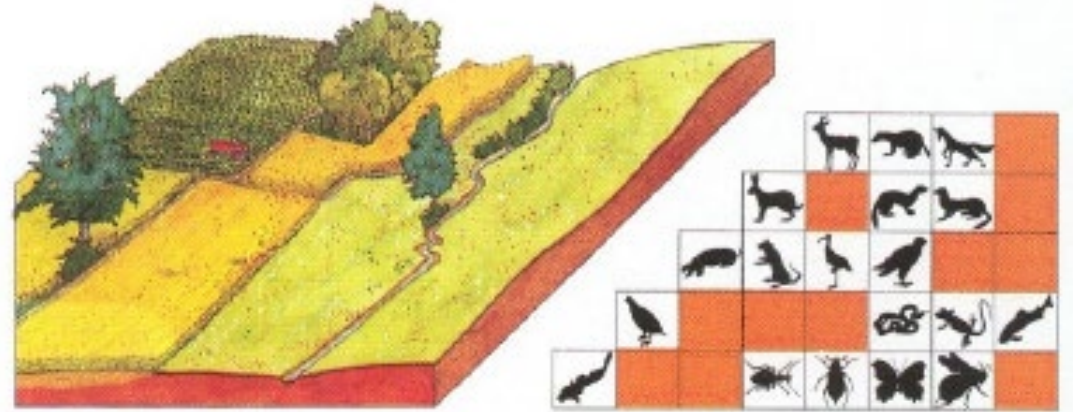
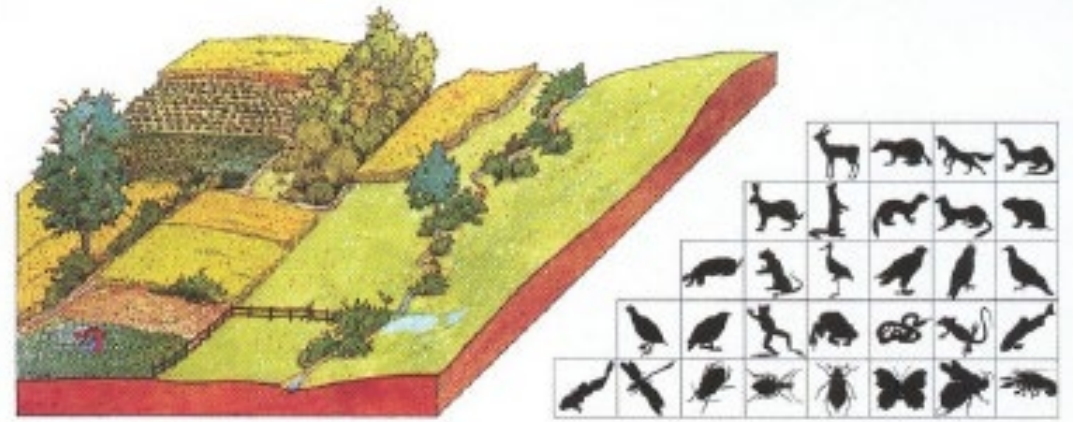
**Landschapselementen
in een boerenpraktijk**

Groen blauwe dooradering

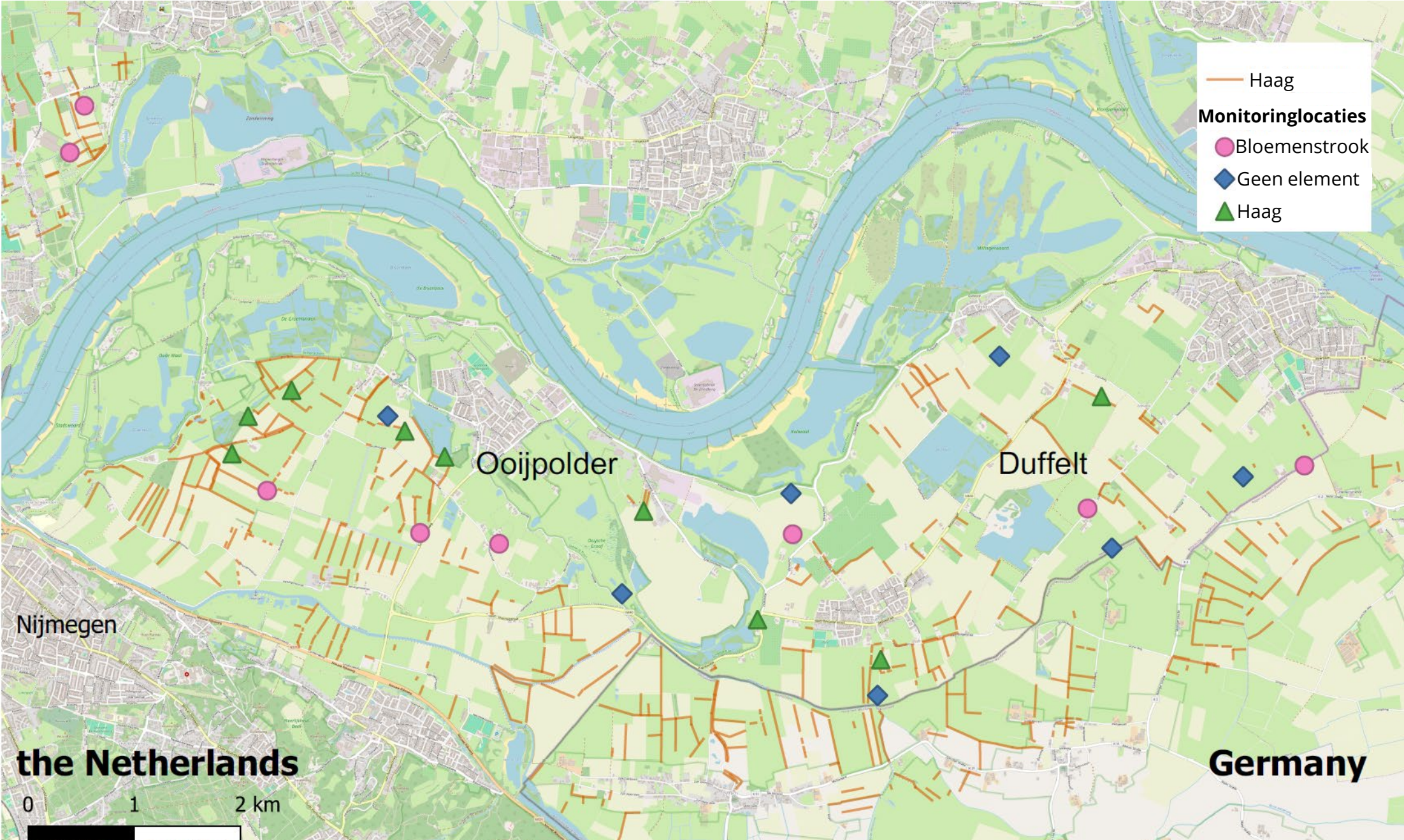

Landschappen zonder en met landschapselementen

Onderzoekslocaties

ONDERZOEKSOPSTELLING

Haag

Bloemenstrook

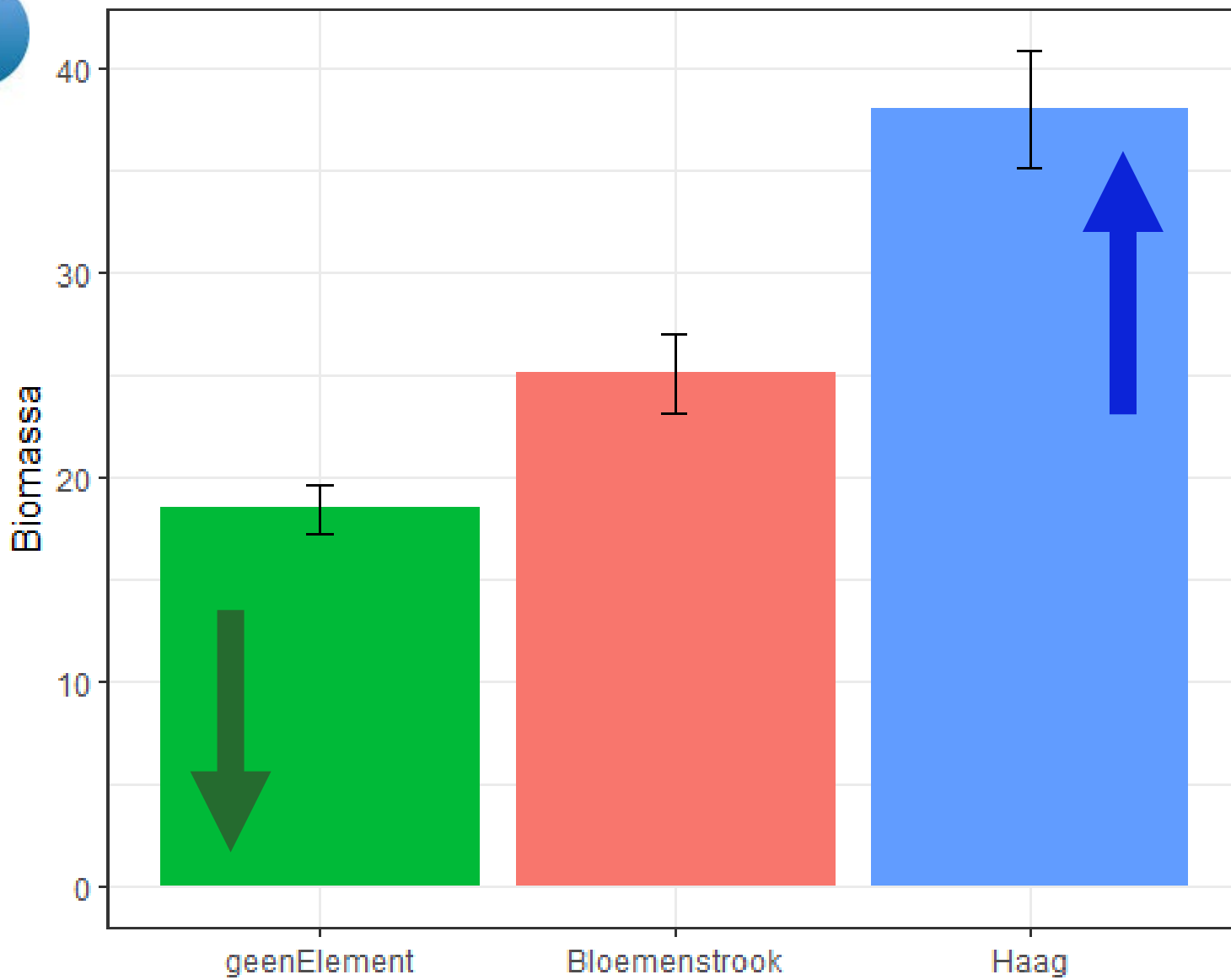

Geen landschapselement

Biomassa

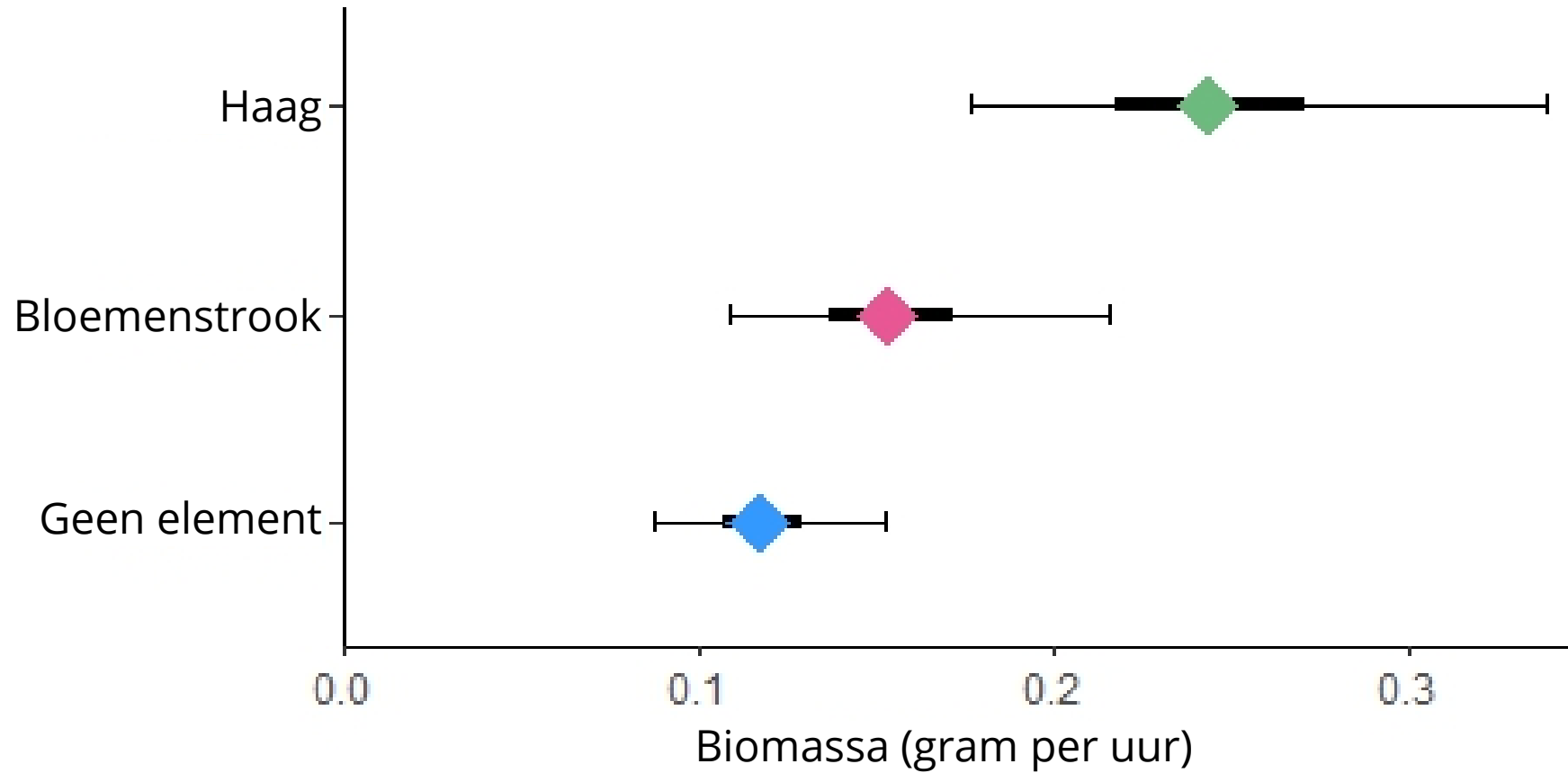

Gemiddelde biomassa per type landschapselement

Resultaten - biomassa

Voorspelde biomassa per uur

Landschapsindeling

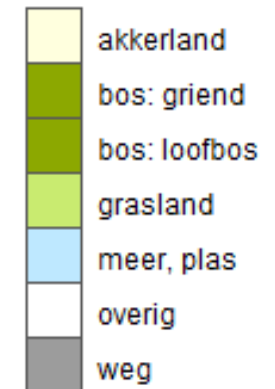
- **Landgebruik**
  - Agrarisch
  - Grasland
  - Natuur
  - Bos
- **Edge density**

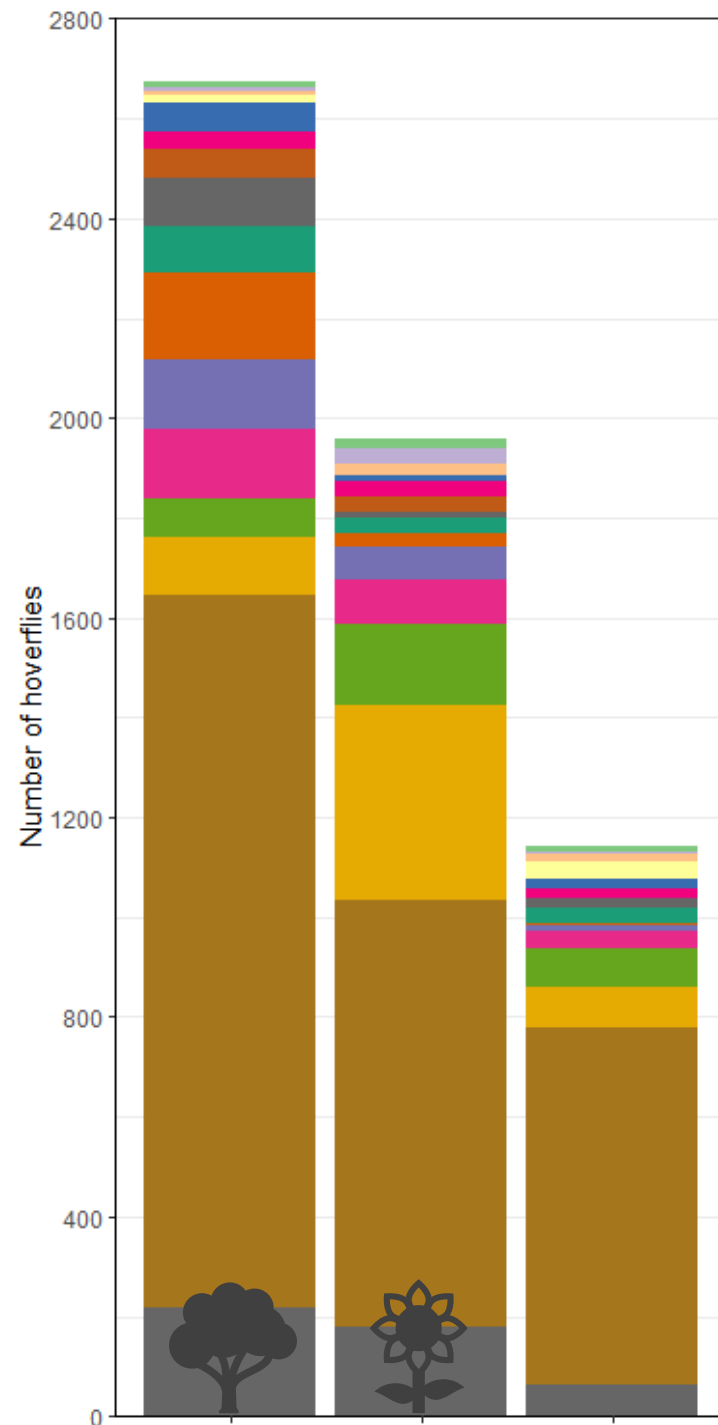
NNN

Oppervlak

Resultaten - biomassa

Soorten

- Xanthogramma pedissequum
- Platycheirus albimanus
- Eupeodes latifasciatus
- Neosasia interrupta
- Platycheirus angustatus
- Platycheirus clypeatus
- Platycheirus fulviventris
- Rhingia campestris
- Melanostoma scalare
- Cheilosia pagana
- Eumerus strigatus
- Episyrphus balteatus
- Eupeodes corollae
- Sphaerophoria scripta
- Melanostoma mellinum
- Other

Conclusies

1. Landschapselementen werken: elke meter telt en het juiste beheer geeft een plus

Alle meters aan hagen en bloemstroken dragen bij aan een opleving van wilde planten, insecten en andere dieren. Maar we kunnen nóg meer resultaat behalen met het juiste beheer gericht op de hele levenscyclus van insecten; zo blijven ze zomer én winter in leven.

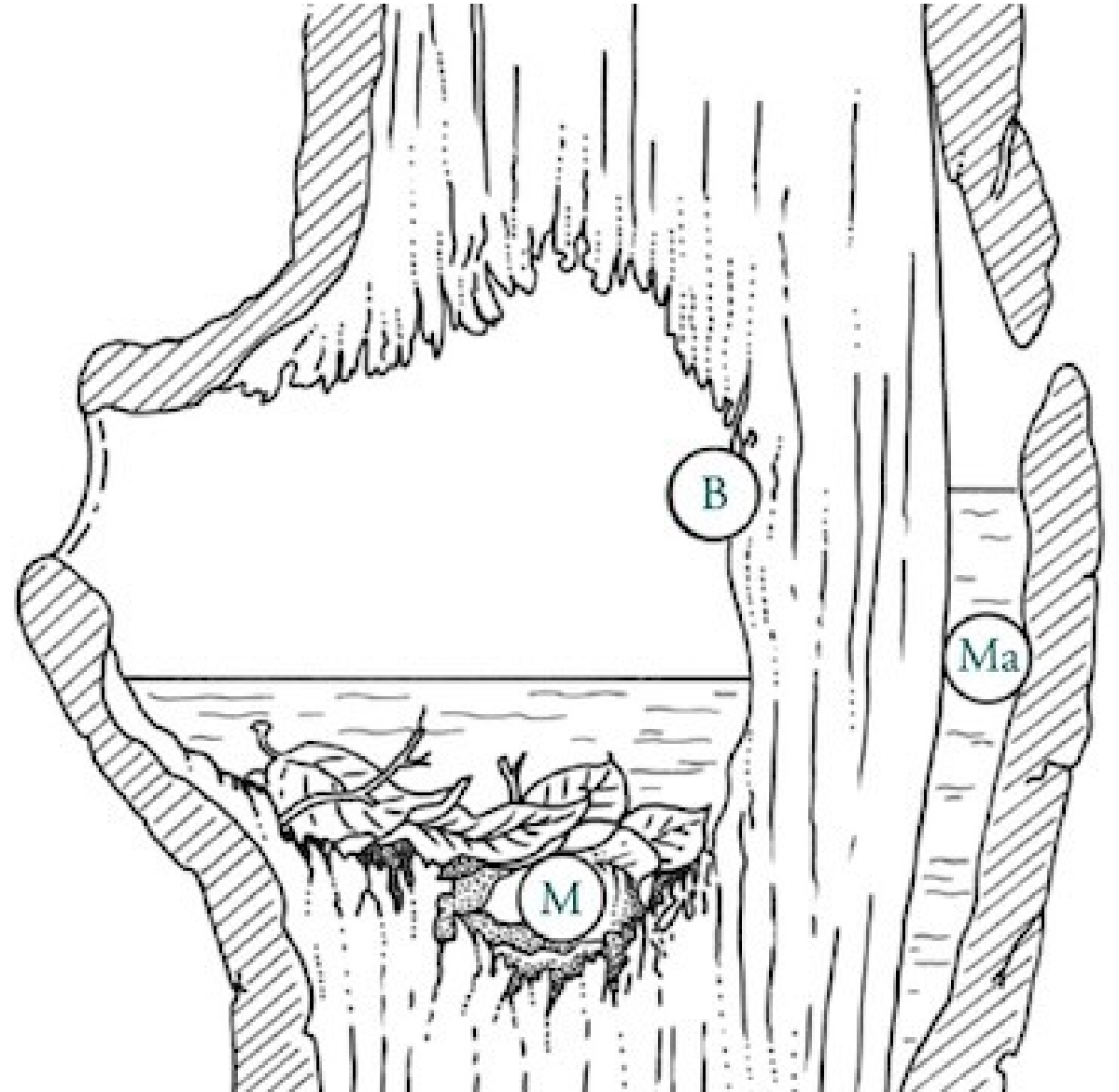
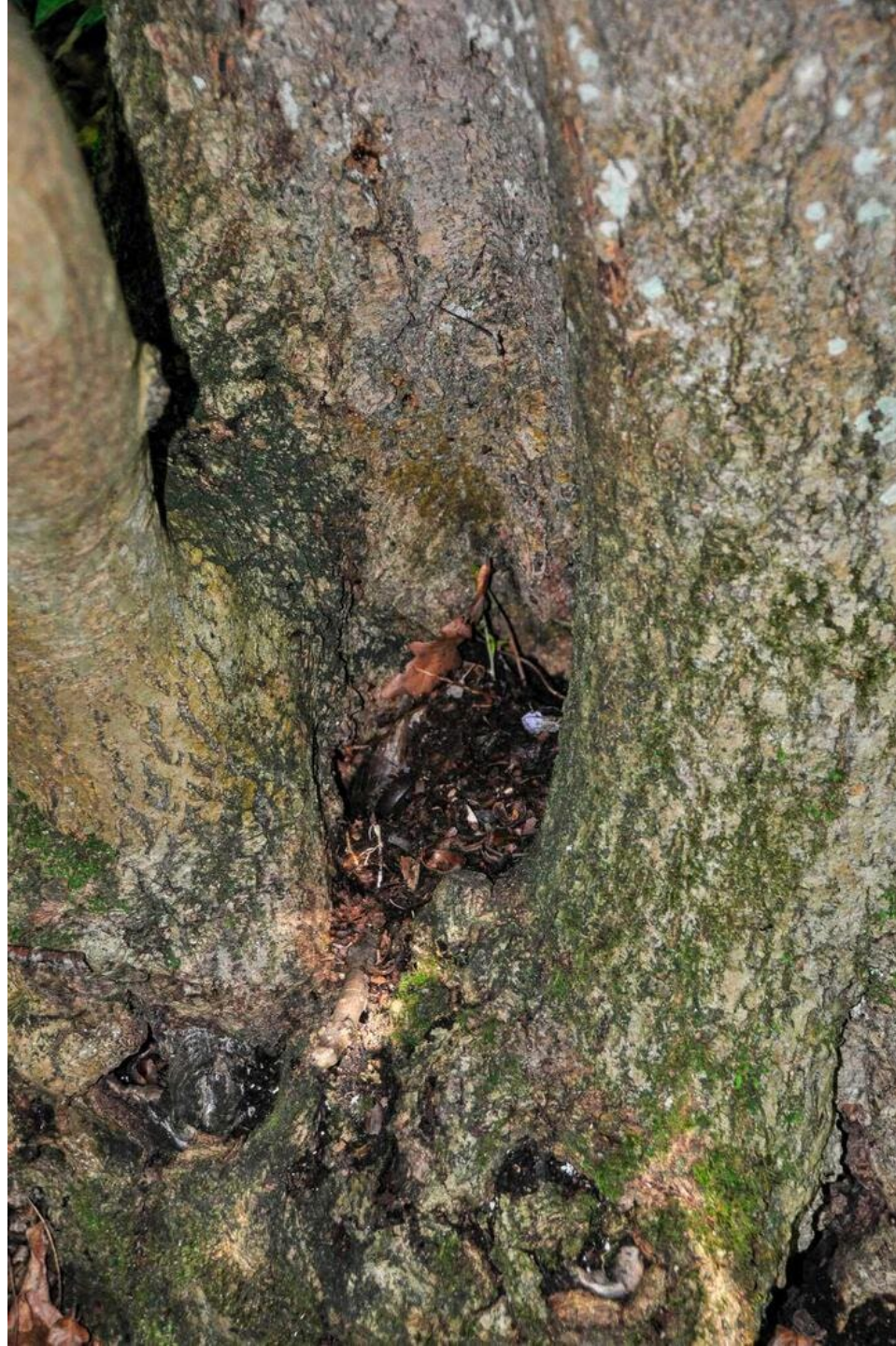
2. Combineer verschillende landschapselementen in een samenhangend netwerk

Juist het naast elkaar combineren van verschillende landschapselementen zoals kruidenstroken, hagen, poelen en knotwilgen leidt tot meer biodiversiteit, zeker als ze een samenhangend netwerk in het landschap vormen.

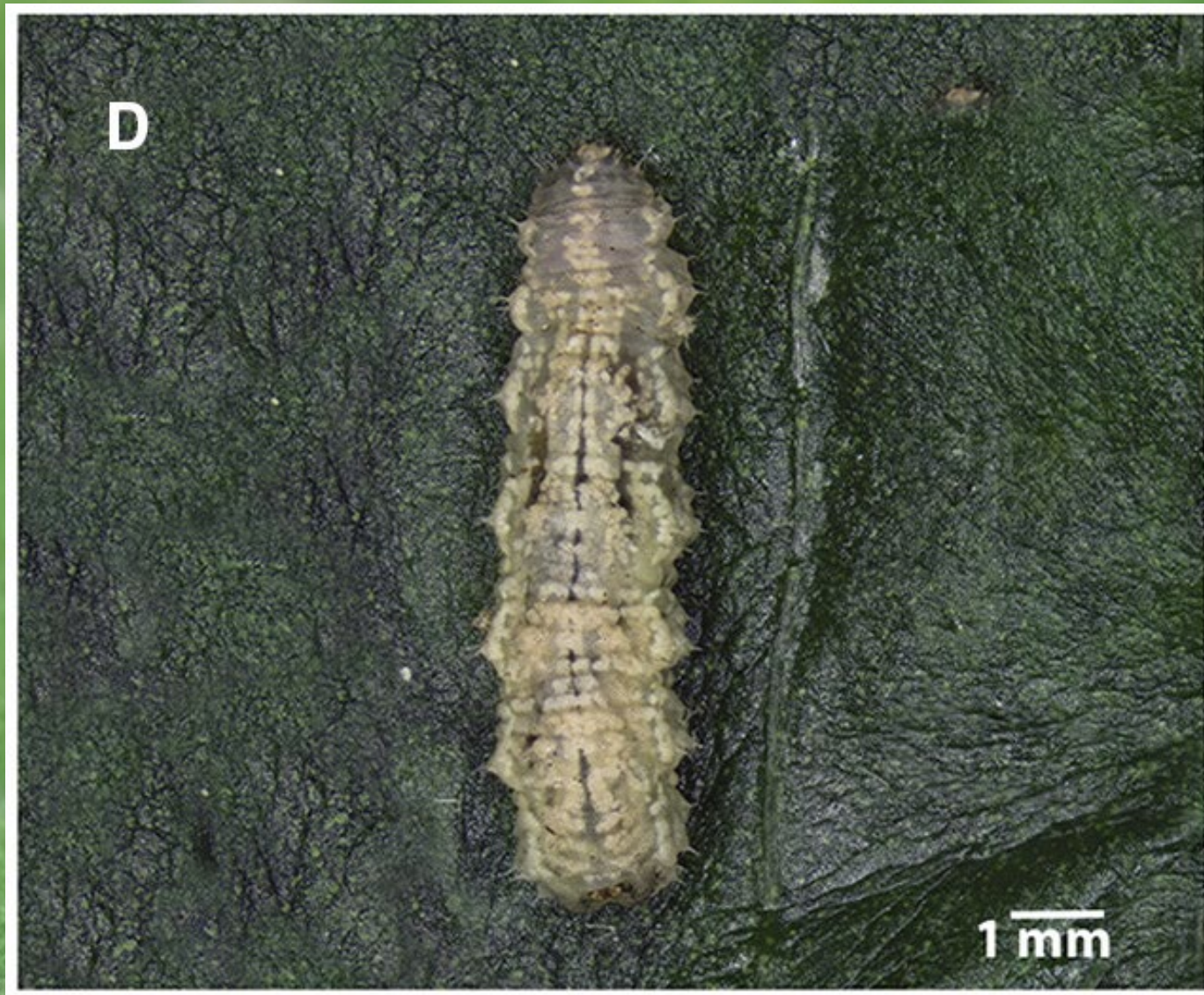

Doodskopzweefvlieg
Myathropa florea

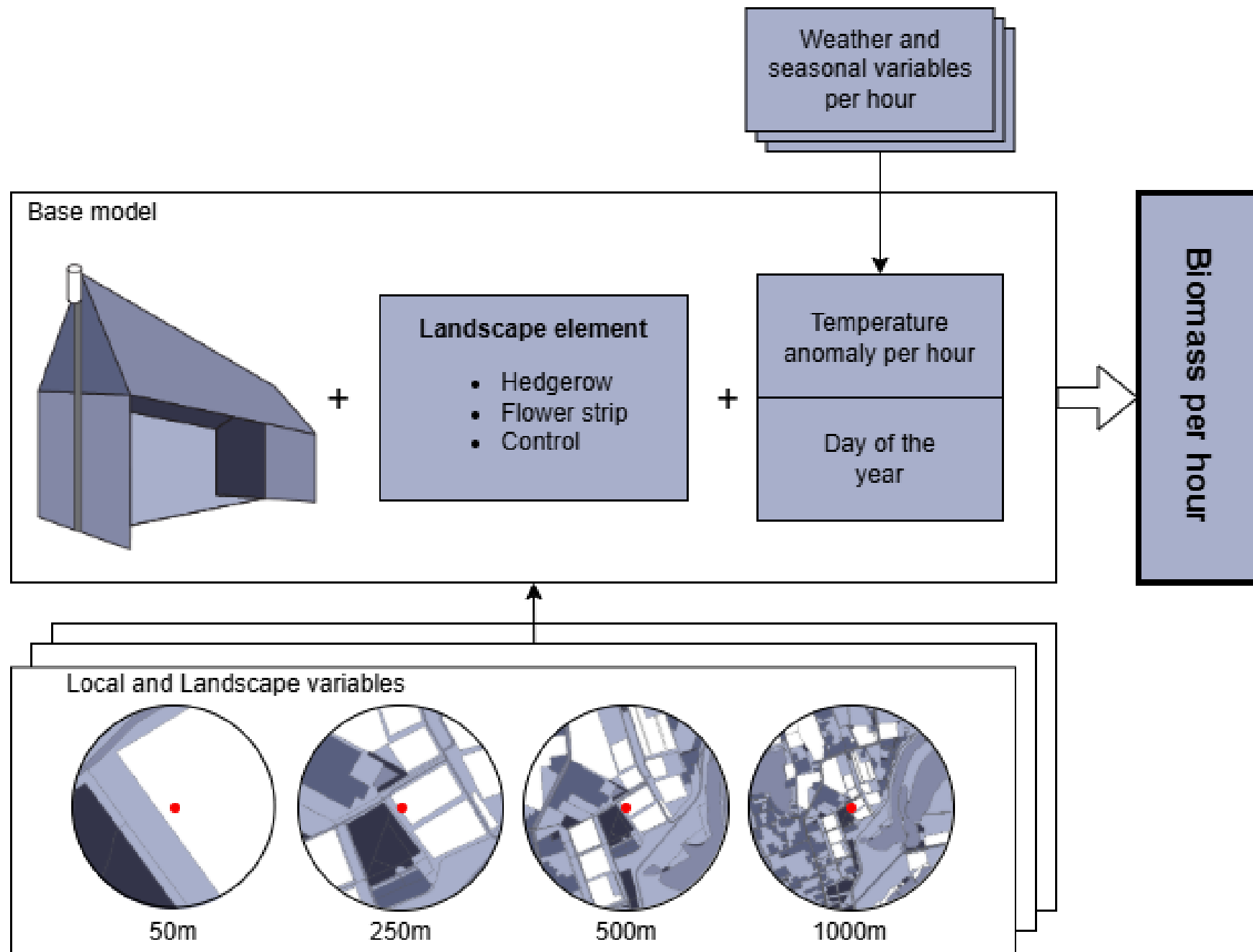

Terrasjeskommazweefvlieg
Eupeodes corollae

Welkom bij workshop 4

landsehap

van

*25 jaar Via Natura
20 jaar De Ploegdriever
5 jaar Living Lab*

iedereen

**Natuurlijk
Samenwerken**

An aerial photograph of a dense, vibrant green forest. A narrow stream or path winds through the lower right portion of the image, bordered by lighter green vegetation. The overall scene is rich in various shades of green, from deep forest greens to bright, sunlit areas.

Natuurlijk samenwerken aan biodiversiteit in de praktijk

Experimenteren in het veld

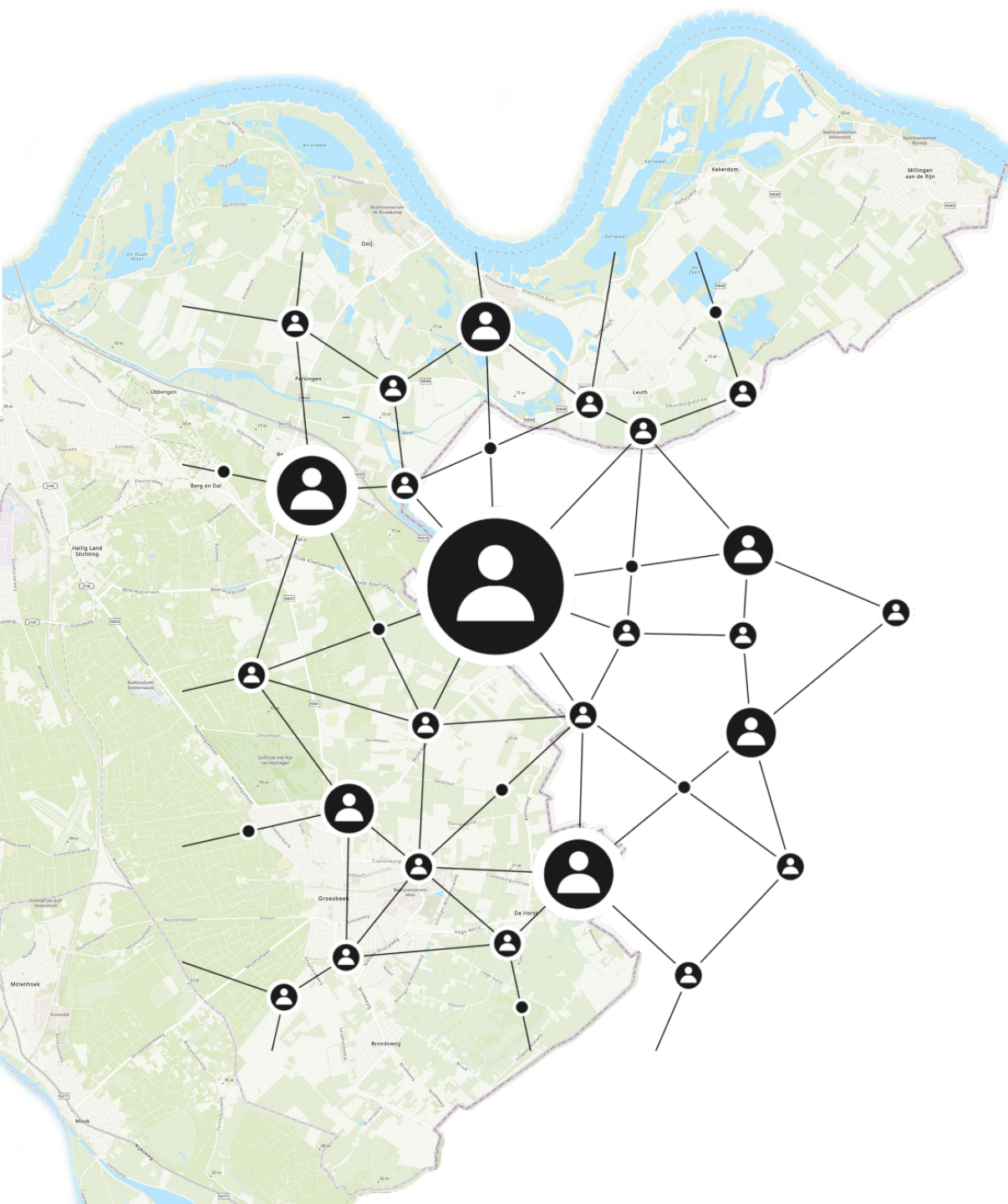
Aanleg van landschapselementen

Praktijknetwerken en studieclubs

Kennis delen over natuurparels en beheermethodes

Gebiedsgerichte Samenwerking!?

Structuur

Klimaat

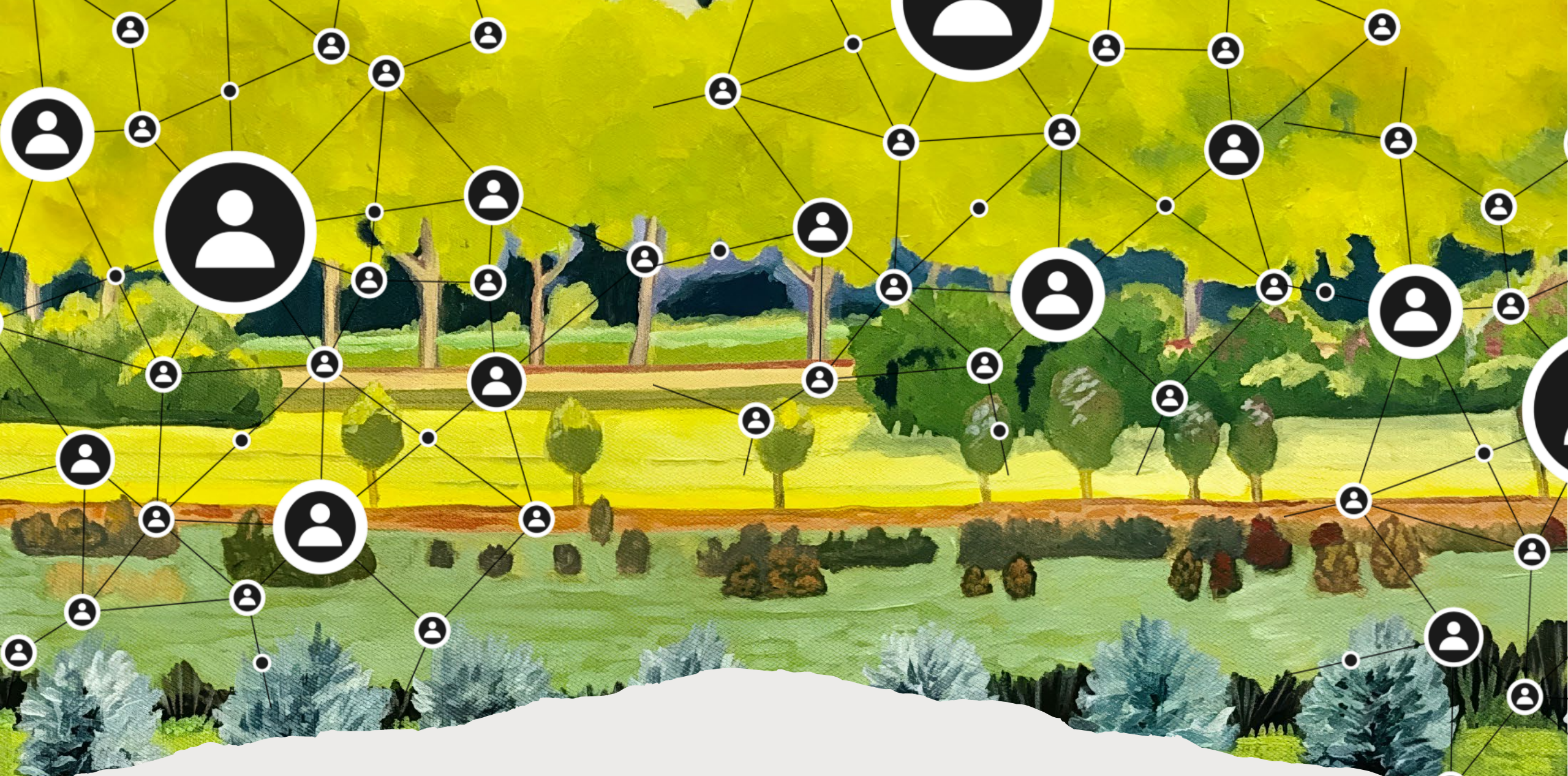
Flora & Fauna

Bodem

Water

Unieke kenmerken, uitdagingen & kansen

Mensen, netwerken & initiatieven

Het Intermenselijke Gedoe

Verschillen in

Zorgen

Ambities

Waardes

Perspectieven

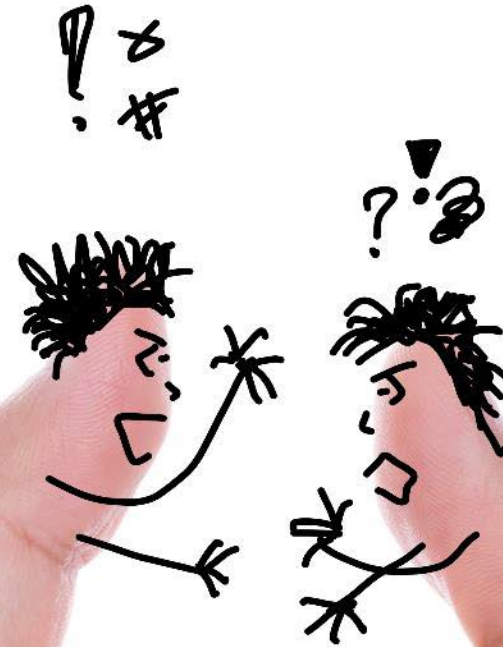
Invloed

Tempo

Taal

Kennis

...

Politiek & Beleid
Bredere ontwikkelingen
Geschiedenis

Hoe is het hier in het gebied gelukt?

Ontwikkelen en
onderhouden van
langdurige relaties

Signaleren van
kansen en middelen
op diverse niveaus

Stimuleren en
ondersteunen van
lokale
betrokkenheid en
bottom-up
initiatieven

Waarderen van
verschil en
erkennen van ieders
unieke bijdrage

Creëren en
onderhouden van
verbindende
structuren

Erkennen,
ondersteunen en
waarderen van
lokale
bruggenbouwers

Verbinding is cruciaal

World Café

Thema's:

Tafel 1: Bruggenbouwers

Tafel 2: Verbindende structuren

Afloop

- **Ronde 1: 25 min**
- **Ronde 2: 10-15 min**
- **Plenaire Afsluiting**